

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	سخن آغازین
۳	فصل اول: جامعه‌شناسی و مددکاری اجتماعی: مسائل مشترک
۳	تعریف جامعه‌شناسی
۷	بینش جامعه‌شناختی میلز
۱۰	تعریف مددکاری اجتماعی
۱۱	کاربرد جامعه‌شناسی در مددکاری اجتماعی
۱۸	دغدغه‌های مشترک
۱۸	عدالت اجتماعی
۲۰	جهانی شدن
۲۳	خطر
۲۶	خلاصه فصل
۲۷	پرسش‌های فصل
۲۸	فصل دوم: نظریه‌ها و بینش‌های نظری در جامعه‌شناسی
۲۸	نظریه اجتماعی چیست؟
۲۹	مددکاری اجتماعی نظریه‌محور
۳۲	کاربست رویکردهای نظری جامعه‌شناسی در مددکاری اجتماعی
۳۴	۱. رویکرد کارکردگرایی ساختی
۳۵	کارکردگرایی ساختی و مددکاری اجتماعی
۳۸	۲. رویکرد تضاد
۳۹	رویکرد تضاد و مددکاری اجتماعی
۴۳	۳. رویکرد کنش متقابل نمادین
۴۵	کنش متقابل نمادین و مددکاری اجتماعی

صفحه	عنوان
۴۶	سایر رویکردهای نظری
۴۶	نظریه پدیدارشناسی
۴۷	نظریه مبادله
۴۷	نظریه انتخاب عقلانی
۴۸	نظریه برساخت گرایی اجتماعی
۴۹	پست مدرنیسم
۵۱	خلاصه فصل
۵۲	پرسش های فصل
۵۳	فصل سوم: قشربندی و نابرابری های اجتماعی
۵۴	چیستی نابرابری های اجتماعی
۵۵	خصوصیات و اصول قشربندی اجتماعی
۵۵	۱. قدمت داشتن
۵۵	۲. جهانی بودن
۵۵	۳. تنوع
۵۵	۴. الگومندی اجتماعی
۵۵	۵. پیامد داشتن
۵۶	صورت بندی ها و اشکال نابرابری های اجتماعی
۵۶	۱. نظام برده داری
۵۶	۲. نظام کاستی
۵۷	۳. نظام رسته ای
۵۷	۴. نظام طبقاتی
۵۸	نظریه های قشربندی اجتماعی
۵۸	نظریه کارکرد گرایی ساختی
۶۰	نظریه تضاد
۶۱	نظریه کنش متقابل نمادین
۶۳	فقر و ماهیت آن
۶۵	طرد اجتماعی
۶۸	مددکاری اجتماعی و نابرابری های اجتماعی
۷۱	خلاصه فصل
۷۱	پرسش های فصل

صفحه	عنوان
۷۳	فصل چهارم: جرم و کج‌روی‌های اجتماعی
۷۳	تعریف مفاهیم
۷۳	آسیب‌های اجتماعی
۷۵	انحراف یا کج‌روی اجتماعی
۷۵	جرم
۷۶	بزهکاری
۷۷	نظریه‌های جامعه‌شناسی
۷۷	نظریه کارکردگرایی ساختی
۸۲	نظریه تضاد
۸۴	نظریه کنش متقابل نمادین
۸۷	کج‌روی‌های اجتماعی و مددکاری اجتماعی
۸۹	۱. سزادهی
۸۹	۲. بازدارندگی
۹۰	۳. بازپروری
۹۰	۴. حمایت اجتماعی
۹۱	از مجرم تا بزه‌دیده
۹۳	کج‌روی مثبت
۹۴	خلاصه فصل
۹۵	پرسش‌های فصل
۹۶	فصل پنجم: خانواده
۹۶	خانواده و مفاهیم مرتبط
۹۸	خانواده و تغییر
۱۰۰	نظریه‌های جامعه‌شناسی
۱۰۰	نظریه کارکردگرایی ساختی
۱۰۲	نظریه تضاد
۱۰۴	نظریه کنش متقابل نمادین و مبادله اجتماعی
۱۰۶	مددکاری اجتماعی و خانواده
۱۰۷	طلاق
۱۱۱	خسونت و آزار
۱۱۲	فقر خانواده
۱۱۳	خلاصه فصل
۱۱۴	پرسش‌های فصل

صفحه	عنوان
۱۱۵	فصل ششم: پزشکی، سلامتی و بیماری
۱۱۶	تعریف مفاهیم
۱۱۶	جامعه‌شناسی پزشکی
۱۱۷	مدل زیستی پزشکی
۱۱۸	سلامت
۱۱۹	پزشکی شدن
۱۱۹	جامعه‌شناسی بدن
۱۲۰	الگوهای مرگ و بیماری
۱۲۲	نظریه‌های جامعه‌شناسی
۱۲۲	نظریه کارکردگرایی ساختی
۱۲۴	نظریه تضاد
۱۲۵	نظریه کنش متقابل نمادین
۱۲۸	مددکاری اجتماعی، سلامت و بیماری
۱۳۲	خلاصه فصل
۱۳۳	پرسش‌های فصل
۱۳۴	فصل هفتم: آموزش و پرورش
۱۳۵	جامعه‌شناسی آموزش و پرورش
۱۳۵	نظریه‌های جامعه‌شناسی
۱۳۵	نظریه کارکردگرایی ساختی
۱۳۸	نظریه تضاد
۱۴۱	نظریه کنش متقابل نمادین
۱۴۴	نظریه‌های نوین مدرسه و نابرابری‌های اجتماعی
۱۴۶	مددکاری اجتماعی مدرسه
۱۴۹	خلاصه فصل
۱۴۹	پرسش‌های فصل
۱۵۰	فصل هشتم: کودکی
۱۵۱	تعریف کودکی و دوران کودکی
۱۵۳	نظریه‌های جامعه‌شناسی کودکی
۱۵۳	نظریه کارکردگرایی ساختی

صفحه	عنوان
۱۵۵	نظریه تضاد
۱۵۶	نظریه کنش متقابل نمادین و دیدگاه تفسیری
۱۵۸	تغییرات خانواده، جامعه مدرن و کودکی
۱۵۹	مددکاری اجتماعی و کودکی
۱۶۰	کار کودک
۱۶۶	کودک آزاری
۱۶۷	خلاصه فصل
۱۶۸	پرسش های فصل
۱۷۰	فصل نهم: محیط زیست
۱۷۲	جامعه شناسی محیط زیست
۱۷۳	نظریه های جامعه شناسی
۱۷۴	نظریه کارکردگرایی ساختی
۱۷۶	نظریه تضاد
۱۷۷	نظریه کنش متقابل نمادین
۱۷۹	مددکاری اجتماعی و مسئله محیط زیست
۱۸۰	مددکاری اجتماعی زیست محیطی
۱۸۱	مددکاری اجتماعی اکو- اجتماعی
۱۸۲	مددکاری اجتماعی سبز
۱۸۲	بوم شناسی ژرف
۱۸۳	مددکاری اجتماعی و عدالت زیست محیطی
۱۸۵	خلاصه فصل
۱۸۶	پرسش های فصل
۱۸۷	فصل دهم: سالمندی
۱۸۸	تغییرات جمعیتی سالمندی در جهان و ایران
۱۸۹	تعریف سالمندی
۱۹۰	پیری شناسی سالمندی و جامعه شناسی سالمندی
۱۹۰	رویکردهای نظری در جامعه شناسی
۱۹۰	نظریه کارکردگرایی ساختی
۱۹۲	نظریه تضاد (اقتصاد سیاسی)
۱۹۴	نظریه کنش متقابل نمادین

صفحه	عنوان
۱۹۷	مددکاری اجتماعی و سالمندی
۲۰۱	خلاصه فصل
۲۰۳	پرسش‌های فصل
۲۰۴	سخن پایانی
۲۱۰	منابع

سخن آغازین

مددکاری اجتماعی یک دانش و حرفه میان‌رشته‌ای است و از علوم مختلف مانند جامعه‌شناسی و روان‌شناسی برای بهبود بهزیستی مددجویان و پیشبرد اهداف عالی خود بهره می‌گیرد. در این میان دانش جامعه‌شناسی نقش بی‌بدیلی دارد. در این کتاب برآنیم تا به پیوند میان دانش مددکاری اجتماعی و جامعه‌شناسی و به‌ویژه کاربست جامعه‌شناسی در آموزش‌های عملی و نظری مددکاری اجتماعی در دانشگاه‌ها و دیگر مراکز پژوهشی و اجرایی اهتمام ورزیم. جامعه‌شناسی در شکل عمومی آن، به خودآگاهی، روشنگری و شناخت، نقد برنامه‌ها و سیاست‌گذاری‌های عمومی به ما کمک می‌کند و در شکل خاص آن، برای مددکاران اجتماعی پایه‌های نظری و عملی راه‌حل‌محور غنی برای شناخت مسائلی که مددجویان با آن مواجه‌اند فراهم می‌آورد. مؤلف با بهره‌مندی از این دو دانش در دوران تحصیل خود، با استفاده از متون حوزه جامعه‌شناسی و مددکاری اجتماعی داخلی و خارجی تلاش دارد تعاملات و دغدغه‌های مشترک این دو را بیان کند.

کتاب از ده فصل تشکیل شده است: فصل اول، ناظر به کلیات موضوع است که در آن به تعاریف جامعه‌شناسی و مددکاری اجتماعی پرداخته شده است. جامعه‌شناسی به طور کلی به مطالعه علمی پدیده‌های اجتماعی عنایت دارد. با این حال برای امیل دورکیم، جامعه‌شناسی علم مطالعه واقعیت‌های اجتماعی است. این واقعیت‌ها فراتر از تک‌تک افراد هستند و بر آن‌ها تحمیل می‌شوند. به زعم ماکس وبر، جامعه‌شناسی یک علم تفسیری و تفهیمی است که کنش‌های اجتماعی معنادار را بررسی می‌کند. برای پیتر برگر، هدف جامعه‌شناسی، مطالعه الگوهای عام رفتارهای خاص افراد است. درنهایت، میلز با دغدغه‌مندی و رویکرد متعهدانه، بینش جامعه‌شناختی را یکی از اهداف مهمی برمی‌شمرد که جامعه‌شناسان در پیوند میان مسائل شخصی و مسائل اجتماعی عام و کلان باید کسب کنند. بینش جامعه‌شناسی، مفهومی محوری است که می‌تواند راهنمای مددکاران اجتماعی برای پیوند میان مسائل فردی مددجویان با ساختارهای اجتماعی باشد. در ادامه این فصل به مسائل و دغدغه‌های مشترک بین جامعه‌شناسی

و مددکاری اجتماعی به‌منزله علوم زائیده عصر مدرن پرداخته شده است؛ ازجمله این مسائل می‌توان به عدالت اجتماعی، جهانی شدن و مخاطره اشاره کرد.

در فصل دوم، ابتدا به مفهوم نظریه و اهمیت آن در مددکاری اجتماعی توجه شده است. مددکاری اجتماعی نظریه‌محور دارای دو ساحت تبیینی و مداخله‌ای است و به دلیل ماهیت خاص نظریه‌ها در مددکاری اجتماعی، برخی از مفهومی چهارچوب به جای نظریه استفاده کرده‌اند که فراتر از نظریه در جامعه‌شناسی است. ازجمله این چهارچوب‌ها می‌توان به اکوسیستم، توانمندسازی و بازاندیشی انتقادی اشاره کرد. در ادامه فصل، سه الگوی نظری اصلی در جامعه‌شناسی یعنی کارکردگرایی ساختی، تضاد و در آخر کنش متقابل نمادین و همچنین ارتباط این رویکردها با مددکاری اجتماعی مورد کنکاش قرار گرفته است. درنهایت به برخی دیگر از نظریه‌های جامعه‌شناسی مرتبط با مددکاری اجتماعی مانند پست‌مدرنیسم، بساخت‌گرایی و پدیدارشناسی پرداخته شده است.

فصل‌های سوم تا دهم کتاب به حوزه‌های مشترک جامعه‌شناسی و مددکاری اجتماعی یعنی قشربندی و نابرابری‌های اجتماعی؛ جرم و کج‌روی‌های اجتماعی؛ خانواده؛ پزشکی، سلامتی و بیماری؛ آموزش و پرورش؛ کودکی؛ محیط زیست و سالمندی اختصاص دارد. گفتنی است که حوزه‌های مشترک به این موارد محدود نیست؛ ولی به زعم نویسنده این حوزه‌ها ازجمله مهم‌ترین مسائل اجتماعی حال حاضر در جامعه ایران هستند. با آنکه هدف از نگارش کتاب حاضر بیشتر آموزشی است، ولی مطالب به گونه‌ای نوشته شده که دانشجویان را به تعمق و تفکر نظری بیشتر در مورد مسائل اجتماعی در ایران و جهان هدایت کند و سؤالات گنجانده شده در متن بدین منظور است. از استادان معزز تقاضا می‌شود طی فرایند تدریس بر این سؤالات تأکید بیشتری داشته باشند.

در پایان لازم است از همه مسئولان و کارکنان سازمان «سمت» که فرصت تألیف این کتاب را به من دادند کمال تشکر و قدردانی را داشته باشم. امید است این کتاب مقبول خوانندگان و دانشجویان فرهیخته رشته مددکاری اجتماعی و سایر رشته‌های مرتبط قرار گیرد.